

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/nauka-i-edukacja/badania-historyczne/konferencje/41411,Ogolnopolska-konferencja-naukowa-Po-Stalinie-Miedzy-Stalinem-a-Pazdziernikiem-19.html>
01.03.2026, 06:38

Strona znajduje się w archiwum.

Ogólnopolska konferencja naukowa „Po Stalinie... Między Stalinem a Październikiem (1953–1956)” – Szczecin, 20–21 września 2017

20.09.2017

Tematem przewodnim konferencji jest potencjalnie odróżniający się (domniemany) „międzyokres” wyznaczony dwiema cezurami pokrywającymi się z istotnymi wydarzeniami w historii Polski: śmiercią Józefa Stalina i przemianami wywołanymi dojściem do władzy częściowo nowej ekipy w październiku 1956 r. Jeśli nasza wiedza na temat stalinizmu oraz samego Października jest już dość obszerna i systematycznie pogłębiana, co uwidacznia się w powstających publikacjach

naukowych, to problem przeobrażeń lat 1953–1956, zachodzących w różnych dziedzinach życia politycznego, społecznego, gospodarczego, kulturalnego, w mediach i w sztuce, dotychczas nie został sprecyzowany i omówiony. Dość dużo wiemy na temat wydarzeń, które zachodziły we wspomnianym czasie, jednak naszym zdaniem winny być one dopiero podstawą dla wyciągnięcia wniosków na temat transformacji systemowej bądź systemowego trwania.

Nie chodzi nam zatem o przedstawienie historii zdarzeniowej, która w szczegółach jest do pewnego stopnia już rozpoznana. Chcielibyśmy raczej zmierzyć się z podsumowaniem przemian w omawianym okresie. Zależy nam na odpowiedzi na pytanie, czy między marcem 1953 a październikiem 1956 r. zaszły jakieś zmiany w poszczególnych sferach życia, czy może należy mówić o trwałości świata, w którym dopiero dojście do władzy Władysława Gomułki doprowadziło do korekty systemu. Pozwoli nam to również zastanowić się nad przydatnością analityczną takich kategorii jak: „totalitaryzm”, „kolonializm”, „stalinizm” oraz podjąć próbę określenia potencjalnych (?) faz istnienia tych zjawisk.

Symboliczne/metaforyczne dla początku omawianego okresu są dwie instrukcje Głównego Urzędu Kontroli Prasy, Publikacji i Widowisk. Pierwsza, z 8 kwietnia 1953 r., zalecała: „Do odwołania nie dopuszczać do używania w prasie napastliwego tonu w stosunku do szefów państw zachodnich (dotyczy również Eisenhowera)”. Druga, nieco późniejsza, z lipca tego samego roku, dotyczyła zakazu zamieszczania w prasie ogłoszeń o kursach języka esperanto (AAN, GUKPPiW). Wskazuje to zarówno na zmianę, jak i na trwanie, korektę i kontynuację, czyli na wyraźną niespójność i brak taktyki postępowania, nie mówiąc już o przemyślanej strategii. Na ile jednak wśród decydentów istniała świadomość „międzyokresu”? Jak przygotowywano się do przyszłości? Na ile wcześniejsze pryncypia były trwałe, czyli interioryzowane psychologicznie, a do jakiego stopnia narzucone i wynikające z warunków zewnętrznych? Jaką rolę odgrywała petryfikacja norm. Gdy dodamy do tego powolne ujawnianie się różnych koncepcji dalszego funkcjonowania systemu i rosnącą niepewność co do rozwoju sytuacji, można stwierdzić, że pojawił się naturalny w takich warunkach chaos wykluczających się wzajemnie decyzji. Podjęte próby reformy w gospodarce, których ograniczona skala nie mogła przynieść niczego pozytywnego, internowanie prymasa Stefana Wyszyńskiego oraz podporządkowanie sobie Episkopatu, rozstrzeliwanie więźniów politycznych i dość szybko pojawiająca się odwilż w sztuce ilustrują nie tylko bardzo ciekawy proces ścierania się koncepcji, ale jednocześnie dotąd nieco pomijaną epokę, która miała wpływ na dalsze funkcjonowanie systemu komunistycznego.

Mając na celu realizację przedstawionych celów oraz weryfikację dotychczasowych ustaleń, zaprosiliśmy do dyskusji znawców poszczególnych dziedzin. Efekty debaty zostaną upowszechnione w formie zwięzłego wydawnictwa.

dr hab. Mariusz Mazur (UMCS), dr Sebastian Ligarski (IPN Szczecin)

Pliki do pobrania

[Program ogólnopolskiej konferencji naukowej „Po Stalinie... Między Stalinem a Październikiem \(1953–1956\)” \(pdf, 322.99 KB\)](#)

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)